

شماره پایان نامه: ۲۳۷۹

دانشگاه تهران
دانشکده داروسازی

پایان نامه:

برای دریافت درجه دکتری از دانشگاه تهران

موضوع:

بررسی گیاه منتاپی پریتا (سوسن عنبر)

بدراهنمائی:

جناب آقای دکتر یعقوب آئینه‌چی، دکتر محمدحسین صالحی
سورمقی و آقای مهندس غلامرضا امینی

نگارش:

سیدحسین حسینی

سال تحصیلی: ۱۳۶۴-۱۳۶۳

۱۰۷۱

تقدیم به :

استاد ارجمند جناب آقای دکتر یعقوب آئینه چینی
که در تدوین این پایان نامه از زحمات و راهنمایی های
ارزنده ایشان برخوردار بوده ام .

۱۰۲۰۱

باتشکرفراوان از زحمات بی‌دریغ و راهمائیهای
ارزنده جناب آقای دکتر محمدحسین صالحی سورمقی

با تشکر از جناب آقای مهندس غلامرضا امین کسدر
تکلیف اختصاصات کیساده شناسی مرا راهنمایی نمودند.

با تشکر از راهنمایی‌های جناب آقای دکتر خلیل غفارزاده
شهری و همچنین محققان مرکز تحقیقات علمی داروشناسی
دارو بخش کددرکارهای نازکروسا نوکرافی مراباری نموده‌اند.

بمقدمت: _____

هیئت محترم فئات

تقدیم به :

مادر عزیزم که توفیق و پیشرفت خود را در زندگی
و تحصیل همواره مدیون زحمات بی شائبه و راهنماییهای
مفید ایشان میدانم .

تقديم بيد :

مدرس عربى ريسرچر م

تقديم بيد :

خواهران وبرا درمپيرنا نسيم

<u>صفحه</u>	<u>فهرست مطالب</u>
۱	مقدمه
۳	هدف از این تحقیق
۶	معرفی گونه مورد تحقیق و بررسی صفحات گیاه شناسی آن
۹	صفحات عمومی تیره تعناع
۱۵	تا ریخچه
۱۶	مشخصات گیاه شناسی جنس منتا
۱۸	انتشار و پراکنندگی گونه های مختلف منتا در ایران و نقشه آن
۲۵	گونه منتای پیرینا و شرایط کشت و برداشت آن
۲۸	عکس گیاه
۳۲	خواص درمانی منتای پیرینا
۳۲	تعریف اساسی
۳۳	تهیه روغنهای فرار
۳۶	اساس مانت
۳۸	روغنهای فرار و کاربردش در پنبه ها
۴۹	مقایسه اساسی منتای پیرینا با اساس های وارداتی به ایران
۵۲	مننول و خواص درمانی آن
۵۵	مصارف اقتصادی اساس مانت
۵۶	کارهای آزمایشگاهی
۵۹	ساختمان تشریحی ساقه منتای پیرینا
۶۲	ساختمان تشریحی برگ منتای پیرینا
۶۵	کلیاتی در مورد کاکروما توکرافنی

	کارهای شیمیائی
۷۷	تعیین مقدار اسانس در برگ منتایی پریتا
۷۷	تین لایر کروما توگرافی
۸۰	کار ز کروما توگرافی
۸۱	تهیه عصاره و انجام آزمایشات فیتوشیمی
۸۵	تعیین مقدار رطوبت و خاکستر تام در منتایی پریتا
۸۷	خلاصه و نتیجه
۰۹۶	منابع و مآخذ

مقدمه:

استفاده از گیاهان داروئی برای درمان بیماران از دیرباز در کلیه نقاط جهان معمول و مورد توجه اکثریت مردم بوده است، اما بدلیل عدم آگاهی کامل از ترکیبات و خواص شیمیائی داروئی آنها هیچگاه از این گیاهان بطور کامل و صحیح استفاده نشده است، تا اینکه گسترش علم شیمی و وجود امکانات و تکنیک های پیشرفته محققین و علاقه مندان توانستند به بررسی دقیق شیمیائی گیاهان داروئی و خواص آنها پرداخته و در این زمینه به توفیقات زیادی نیز نایل گردند، بطوریکه امروزه دامنه فعالیت برای شناخت و تهیه این گیاهان به حدی است که در سراسر جهان بودجه های هنگفتی صرف این مطالعات و تحقیقات میگردد.

خوشبختانه موقعیت خاص جغرافیائی ایران و امکان رشد گونه های مختلف گیاهان در این سرزمین امکانات لازم را برای محققین فراهم می سازد، تا بتوانند به مطالعات و تحقیقات چشمگیری در زمینه شناخت گیاهان داروئی بپردازند. خصوصا " اینکه اکثر داروهای شیمیائی دارای منشأ گیاهی می باشند، به این معنی که ابتداء هسته اصلی ساختمان شان از فرآورده های گیاهی استخراج گردیده و سپس بکمک واکنشهای شیمیائی تغییراتی در آنها داده و بدین ترتیب اجسام جدیدی حاصل میگردد.

از طرفی امروزه میتوان با کمک دو علم شیمی و فارماکولوژی مواد

موثره گیاهی را استخراج نمود و سپس بکمک تکنیک های پیشرفته
امروزی فرمول ساختمانی آنها را تعیین نمود ، و در مراحل بعدی بکمک
آزمایشات فیزیولوژیک و فارماکولوژیک به اثرات درمانی این اجسام
پی برد .

درخاتمه با توجه به قدمت گیاه درمانی و طب سنتی در ایران ، بر
رسی درباره شناسائی هرچه بیشتر گیاهان داروئی امری ضروری بنظر
میرسد و این رساله گام کوچکی است ، برای شناسائی کوفای ازتیبه
لابیه (نعناع) که دارای خواص فیزیولوژیک و فارماکولوژیک قابل توجهی
می باشد و امید است که بتواند مورد استفاده دیگر همکاران قرار گیرد .

* * * *

هدف از این تحقیق

Mentha piperita L. گیاهی است، علفی پایا و دارای ساقه‌های ثایی بردونوع خزنده و زیرزمینی. برگ‌های آن متقابل، بیضوی، نوک تیز دندانه دار و کمی پوشیده از کرک به درازی ۴-۷ سانتی متر و عرض ۲-۳ سانتی متر است. از کلبه قسمتهای هوایی گیاه بوی معطر و مطبوع استشمام میشود ولی اگر جویده شود، علاوه بر بوی اسانس احساس خنکی نیز در مخاط دهان می‌کردد.

اسانس گیاه *M. Piperita* L. از تقطیر برگ و سرشاخه‌های گل‌سدار گیاهان مذکور تحت اثر بخار آب تهیه میگردد. برگ تازه گیاه را با تانن، یک ماده تلخ و ۲/۵ درصد اسانس است. مقدار درصاین اسانس در برگ خشک ۱ تا ۲ درصد تقلیل می‌یابد، گیاه پرورش یافته در کشورهای نسبتاً سرد و مرطوب مقدار زیادی تری اسانس تولید می‌کنند ضمناً "اگر در زمینی زراعتی گیاه در سایه قرار گرفته باشد مقدار درصد استرهای مانسول در آن کم میگردد، در حالیکه در یخبندان، عمل عکس انجام میدهد. مواد اصلی تشکیل دهنده این اسانس عبارت است: از منتسول استرهای منسول (استات، بوتیرات و ایزووالرینات)، منتون، ترپینهای مختلف، (مانندی ن، منتن، Menthone، فلاندرن، لیمونن) اسیدهای آزاد نظیر اسید والرینیک، اسید استیک و غیره است.

این گیاه و گونه‌های مختلف آن امروزه در کشورهای مختلف جهان از جمله فرانسه، انگلیس، آمریکا و ژاپن کشت و مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد و متجاوزاً یک میلیون کیلوگرم اساس در سال از این گیاهان تهیه می‌گردد.

از اساس‌مانت در تهیه قرص‌ها، آب‌نیات، الکسیرها، کدردندان، محصولات زیبایی، عطرها، شربت‌مانت و غیره استفاده بعمل می‌آید.

در سال ۱۹۷۲ میلادی تخمینی که زده شده است مبنی بر اینست که مصرف محلی اساس پیپرمنت در مورد آدامس‌سازی معطر ۵۵ درصد، خمیر دندان محلول دهان‌شوید و مصارف داروسازی ۳۴ درصد محصولات شیرینی‌سازی ۱۰٪ و سایر محصولات دیگر ۱ درصد.

در سال‌های اخیر در حدود یک سوم محصولات طبیعی خودمان که بدست آمده مادر شده است که بیش از ۴۰۰ درصد از سال ۱۹۴۰ میلادی افزایش یافته است.

طبق آمار که در سال ۱۳۶۲ گرفته شده در حدود ۶۵۱۰ کیلوگرم از این مواد از کشورهای آلمان غربی و ایتالیا وارد ایران و در حدود ۲۸۵۹۶۶ کیلوگرم به کشورهای پاکستان، عربستان سعودی، کویت، بحرین، و امارات - عربی صادر شده است.

هدف از این تحقیق، تهیه شرایط و امکانات برای کشت و توسعه

(۵)

بهره‌برداري اين نياه در سطح وسيع در کشور خود مان مي‌باشد، چون ايس
گياه در ايران در تمام فصول رشد کرده و قابل استفاده مي‌باشد. بنا بر اين
مي‌توان با ايجاد شرايط لازم کشت اين گياه را از جنبه مصرف آن بعنوان
سبزي خوردني خارج کرده و همانند ساير کشورهاي توليدکننده اين اسانس
با ايجاد مزارع بزرگ براي کشت و برداشت براي توسعه اين صنعت
و استفاده از آن براي مصارف داروئي و غذايي از محصولات داخلي به‌خود
کفايي برسيم.

معرفی گونه مورد تحقیق و بررسی صفات
گیاه شناسی آن

موضوع مورد بحث در این پایان نامه مطالعه گیاه سوسن عنبر
Mentha Piperita L. از تیره نعناع Labiales می باشد .

از نظر رده بندی گیاهی این گیاه جزء دسته گیاهان گلدار، نهانند
ساقه، دولپه و پیوسته گلبرگ قرار دارد. بنسب اظهار نظر گیاه شناسان
پیوسته گلبرگ بودن یک گیاه یک صفت ممتاز شناخته شده است که نما پیش
دهند نهایت تکامل در گیاهان می باشد .

با وجودی که گیاهان پیوسته گلبرگ گروهی متحدالشکل تراز جدا
گلبرگها میباشند، با این وصف چون تمام آنها صفات کاملاً مشابه و یکسان
ندارند .

امروزه آنها را مشتقی از راسته های مختلف جدا گلبرگها میدانند ،
در حقیقت منشاء هر تیره رابه تیره یا راسته ای از جدا گلبرگها دارای
تشابهات نزدیکی هستند نسبت میدهند .

صفات کلی گیاهان پیوسته گلبرگ بشرح زیر است :

۱ - اغلب دارای برگهای ساده و بدون استیپول میباشند .